

หัวข้อวิทยานิพนธ์ หมู่บ้านในกระแสการเปลี่ยนผ่าน: การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง
ทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมในหมู่บ้านแม่กำปอง
จ.เชียงใหม่ ประเทศไทย

ผู้เขียน นายกอไค ฮาราคะ

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์)

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. มุกดาวรรณ ศักดิ์บุญ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
อาจารย์ ดร. ประสิทธิ์ ลิปรีชา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

โครงการและกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับการพัฒนาชนบทของรัฐในหลายทศวรรษที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในชุมชนหมู่บ้านชนบทในภาคเหนือของประเทศไทย เช่นเดียวกับพื้นที่ชนบทในภูมิภาคอื่นๆของประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิต ตลอดจนความหมายของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวในหลายๆพื้นที่ ก่อให้เกิดกิจกรรมที่สร้างรายได้หลักให้กับชุมชน กลายเป็นกิจกรรมสำคัญเพื่อการอยู่รอดของผู้คน และสร้างความหมายใหม่ให้กับชุมชน ประเด็นสำคัญของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงในมิติทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านแม่กำปอง ซึ่งเป็นหมู่บ้านชนบทในจังหวัดเชียงใหม่ ภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นหนึ่งในหมู่บ้านหลักๆที่ทำการผลิตเมี่ยง ผลิตภัณฑ์ซึ่งชาวบ้านนิยมบริโภคเป็นอาหารว่าง และเป็นที่มีความสำคัญในวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวบ้านในภาคเหนือ

การศึกษาชิ้นนี้เน้นนำเสนอหลักที่ว่าเมี่ยงยังคงมีบทบาทที่สำคัญในวิถีชีวิตของชาวบ้าน ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ข้อค้นพบที่สำคัญ ที่มีความแตกต่างจากงานศึกษา ก่อนหน้านี้ ก็คือ

วัฒนธรรมของการผลิตเมี่ยงยังคงมีความสำคัญยิ่งในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวในหมู่บ้านแม่
กำปอง แม้การศึกษาจะค้นพบว่าการเปลี่ยนแปลงความหมายของเมี่ยง จากที่เคยเป็นสินค้าที่สร้าง
มูลค่าทางเศรษฐกิจ กลายเป็นสินค้าในความหมายเชิงสัญลักษณ์และวัฒนธรรมที่ถูกผนวกเข้ามา
ในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน หากแต่วัฒนธรรมของการผลิตเมี่ยงก็ยังคงมีบทบาทและ
ความหมายหลักในการเป็นทุนทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ที่ชาวบ้านอาศัยใช้เป็นฐานใน
การดำรงชีวิตและปรับตัวภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากวิถีการพัฒนา ซึ่งในขณะเดียวกัน การ
เปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน

นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังได้ศึกษากระบวนการในการตัดสินใจในแง่ของการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน
และบทบาทของผู้นำชุมชนในการพัฒนาซึ่งพบว่าในหมู่บ้านแม่กำปองนั้นการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน
รากฐานยังมีน้อยซึ่งแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับบทบาทที่กระตือรือร้นและทรงพลังของผู้นำชุมชนซึ่ง
เป็นข้อค้นพบที่มีนัยยะสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างการบริหารจัดการหมู่บ้านชนบทที่ยังคง
รวมศูนย์อำนาจที่ผู้นำทำให้เห็นความจำเป็นของการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการเจรจาต่อรอง
ในการพัฒนาชุมชนซึ่งอาจซึ่งอาจจะใช้วัฒนธรรมการผลิตเมี่ยงเป็นหัวใจสำคัญของการต่อรองเพื่อ
การมีส่วนร่วมที่มากขึ้นในกระบวนการพัฒนา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title	The Village in Transition: Development and Socio-economic, and Cultural Change in Mae Kampong Village, Chiang Mai, Thailand	
Author	Mr. Kodai Harada	
Degree	Master of Arts (Social Science)	
Advisory Committee	Lect. Dr. Mukdawan Sakboon	Advisor
	Lect. Dr. Prasit Leepreecha	Co-advisor

ABSTRACT

In rural Northern Thailand as elsewhere in the country's other rural regions, decades-long and state-led development programs have brought about a multitude of economic, social, and cultural changes into a village community, hence, significantly transforming its livelihood strategies and meaning. Tourism development, in particular, has emerged in several locations as a new and main source of income on which rural dwellers depend for their livelihood. Importantly, this thesis investigates tourism development and resultant changes in terms of socio-economic and cultural dimensions of a rural Northern Thai village of Mae Kampong in Chiang Mai Province, which used to be known as one of the key producers of *Mieng* (fermented tea product consumed as a snack by local people), which is recognized as a key element of northern Thai community's culture.

The study focuses on and argues for the continued important role of the culture of *Mieng* production as a mainstay of villagers' livelihood amidst various changes that tourism development have brought about. Importantly, in contrast to many previous studies' findings, this thesis has testified to the continued vitality of *Mieng* production culture in the context of tourism development in Mae Kampong village. While acknowledging that the significance of *Mieng* is shifting from its economic meaning to its symbolic and cultural meanings because of its incorporation into community-based tourism activities, the thesis finds that *Mieng* has maintained its vigorous roles and

meanings as socio-economic and cultural capitals which the villagers have mobilized for their livelihood survival and adaptation to changes in the development trajectory which have otherwise impacted unfavorably on social relations among them. Additionally, the thesis also investigates the decision-making process in terms of villagers' participation and leadership roles in development. This thesis finds that in Mae Kampong, the level of grassroots' participation is low and in sharp contrast to the more powerful and active roles of village leaders, a significant finding that reflects the hierarchical structure of village administration which centralize power in village's authority. Crucially, this finding necessitates further study in an exploration of possible negotiation process for more participatory development in which the culture of Mieng production can play a key role.